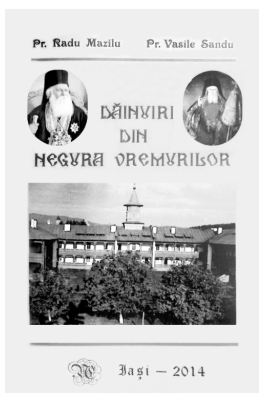

RECENZII

Pr. Radu MAZILU, Pr. Vasile SANDU, *Dăinuiri din negura vremurilor* prefată de Prof. dr. Viorica Moisuc, Editura Iassidava, Iași, 2014, 354 p.

Cărțile sunt bătăile veșnice ale inimilor autorilor lor și, odată publicate, nimic nu le mai poate opri pulsația care le-a însoțit atunci când au fost scrise. Cărțile nu pot decât să mărturisească credința, vitalitatea, sentimentele și idealurile celor care le-au scris. Este o mărturie care va dăinui atâta timp cât ultimul exemplar va mai rămâne pe raftul unei biblioteci și va obosi ochiul, dar va bucura sufletul unui cititor.

O nouă apariție editorială – fie că aceasta se referă la subiecte inedite sau cândva abordate – rămâne un eveniment care nu trebuie trecut cu vederea (deși, din nefericire, acest lucru se întâmplă și este cel mai la îndemână!). Sărbătoarea publicării unei noi cărți este egală cu dragostea celui care a scris-o, cu interesul celor care o citesc și cu bogăția spirituală pe care o lasă ca moștenire. Despre o astfel de sărbătoare vom face referire mai departe, vorbind despre rodul creator și de studiu al preoților nemțeni Radu Mazilu și Vasile Sandu, amândoi ani mulți ostenitori ca dascăli la prestigiosul Seminar „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț. Cartea pe care ne-au oferit-o și care însumează 351 de pagini, poartă un titlu sugestiv – *Dăinuiri din negura vremurilor* – și a văzut lumina tiparului – ca să folosim consacrată formulă – la Iași, în anul 2014, fiind imprimată cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.

Majoritatea materialelor publicate poartă semnătura Părintelui profesor Radu Mazilu – teolog, dar și istoric de formație, ceea

ce motivează, oarecum, caracterul de cronică pe care-l descoperim odată cu parcurgerea cărții –, apoi cele ale Părintelui profesor Vasile Sandu.

Fermecătorul parfum și mistica atmosferă a timpurilor trecute, precum și portretele unor personalități care le-au marcat se lasă intuite chiar și la o simplă răsfoire a cărții sau la consultarea succintă a cuprinsului ei. Materialele publicate tratează teme consacrate (*Monahismul la Răsărit de Carpați* sau *Patriarhul Nicodim*), dar și unele inedite (*Carismele Maicii Nazaria Niță*); ele ajung să abordeze subiecte din perioade largi de timp, pornind din zorii creștinismului românesc sau mai curând străromân (*Scene creștine pe Columna lui Traian*), până la abia apusa epocă a comunismului (*Suferințele unui preot martir*) și consemnează portrete ale unor slujitori devotați ai Bisericii și neamului, unii prea puțin cunoscuți astăzi (*Ilie Gheorghiu și Seminarul Veniamin*). De altfel, nu putem să nu remarcăm că multe dintre articolele publicate în această carte au adeseori valoare de document, pus astfel la dispoziția viitorilor cercetători. Aceeași calitate o au și materialele publicate de ceilalți colaboratori: Pr. Cristian Mazilu, Adrian Nicolae Petcu, Iulian Sandu, care au contribuit, fiecare, cu câte un articol.

Cartea, care adună materiale publicate în premieră sau deja tipărite în alte reviste, se bucură de o „Prefață” semnată de Prof. univ. dr. Viorica Moisuc și de un „Cuvânt înainte” scris de N. Ciudin. Cei doi semnatari oferă în sinteză o invitație la lectura acestei cărți. Astfel, Doamna Viorica Moisuc remarcă: „Cartea al cărei titlu l-am enunțat mai sus își are originea în această efervescentă creativă a intelectualității nemțene, este un produs al ei. Atestă interesul autorilor – doi preoți descendenți ai unor familii de cărturari – cu înaltă pregătire teologică, pentru cercetarea istoriei bisericești, istoriei culturii, a învățământului, nu mai puțin a problemelor de ordin social sau administrativ (...). Ceea ce vreau să precizez din capul locului este faptul că, spre deosebire de alte abordări de istorie locală, aici avem de a face cu o integrare perfectă a istoriei locale în istoria generală românească pe plan politic, cultural, bisericesc, educațional etc., așa încât trăsăturile specifice ale culturii nemțene ies cu atât mai bine în evidență”.

La rândul său, domnul N. Ciudin scrie: „Fiecare material din această carte este elocvent pentru strădania cu care autorii au dat viață portretelor realizate, constituindu-se în adevărate imnuri de recunoștință și admirație. Acestea nu trăiesc pentru ele, pentru vremea noastră, ci pentru «urmașii urmașilor lor»”.

Acestor remarci adăugăm propria noastră opinie: oricine este interesat de istoria Bisericii Ortodoxe Române sau se simte atașat sentimental sau cultural mai ales de ținutul Neamțului – atât de bogat în binecuvântarea lui Dumnezeu – trebuie să parcurgă această carte meritorie a Părinților profesori Radu Mazilu și Vasile Sandu. Cititorii vor avea posibilitatea să descopere sau să redescopere adevărate repere de credință și patriotism care ilustrează viața Bisericii și a neamului nostru românesc și care rămân la modul propriu *Dăinuiri din negura vremurilor*.

Invitația la lectură este deja făcută. Ne rămâne onoarea de a o accepta.

Pr. dr. Neculai DORNEANU

Grigore ILISEI, *Convorbiri, taifasuri, divanuri, portrete*, Editura Doxologia, Iași, 2015, 304 p.

În panopia de cărți bine documentate, de o înaltă ținută academică și cu un vădit folos duhovnicesc, ce au văzut lumina tiparului în condiții grafice deosebite la Editura Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei se înscrie și lucrarea *Convorbiri, taifasuri, divanuri, portrete* a eminentului om de cultură, domnul Grigore Ilisei.

Ne bucurăm că prezentul tom a văzut lumina tiparului în orașul nostru, numit și „cetatea de scaun a culturii și spiritualității Moldovei”, în acest an, 2015, pe care Biserica Ortodoxă Română, prin Sfântul Sinod, l-a numit „Anul omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi și Anul comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor păstori de suflete din eparhii”, lansând astfel exortații atât

la meditații profunde, cât și la implicare efectivă, pentru o mai fructuoasă misiune a clerului și a mirenilor în societate, dar și la readucerea în atenție a marilor păstori de suflete și a ilustrațiilor oameni de cultură, care au constituit și constituie reazeme de nădejde ale Bisericii și ale țării noastre, constituind astfel adevărate paradigme atât pentru tinerii din vremea lor, cât și pentru cei de astăzi, unii atât de dezorientați și de asaltați de tentații cum nu au fost nicidecum în istorie, viața aceasta dovedindu-se încă o dată o palestră a virtuții, un loc de exercițiu pentru dobândirea acesteia.

Convorbirile, mai vechi sau mai noi, în număr de douăzeci și șapte, sunt rânduite cronologic, după timpul când au avut loc. Prealabile sau nu, întrebările, departe de a fi scurte sau insidioase – aidoma celor din revistele de cancan de astăzi –, sunt gândite, dezvoltate și lansate cu generozitate. Ele s-au născut din dorința epetatică de a afla adevărul, așa cum sublinia unul dintre intervievați, anume domnul Gelu Ionescu: „Trebuie să spunem adevărul, oricât de dureros ar fi” (p. 204), dar și din dorința de a revela și de a releva modele existențiale, spirite riguroase, luminate de credință profundă și de virtuți celeste, de care, noi, generația tânără, avem atâtă nevoie în lumea noastră care se confruntă din ce în ce mai mult cu o perpetuă și vădită contestare a modelelor, opinie îmbrățișată și de unul dintre interlocutori, anume domnul profesor universitar Ștefan Gorovei, istoric de marcă al Iașilor și reprezentant al celei de a doua generații post-belice a istoriografiei românești, care subliniază că „problema modelelor este într-adevăr astăzi una din cele mai acute, mai dureroase” (p. 55). Atât întrebările, cât și răspunsurile sunt frânturi din pâinea minții și a inimii interlocutorilor și a autorului, pe care lectorul atent le va savura pe nerăsuflăte.

Așa cum precizează și autorul în debutul volumului, acesta este deschis de un interviu cu Eugen Barbu, luat pentru revista „Convorbiri literare”, cu un magnetofon, apoi urmează alte patru dialoguri pe bază de chestionar, cele cu Titus Popovici, Augustin Z.N. Pop, Mihai Drăgan, Dumitru Micu, toate inserate cândva în paginile revistei „Convorbiri literare”. Autorul a recurs la aceeași modalitate a întrebărilor scrise, din motive obiective, și în cazul interviului cu arhimandritul de atunci, episcopul-vicar de astăzi, Timotei Aioanei, aflat la acea vreme în misiune în Țara Sfântă.

Restul interviurilor ce alcătuiesc majoritatea covârșitoare a volumului sunt „din sîpetul încă neepuizat” al emisiunilor de televiziune „Oleacă de taifas” și „Divanuri duminicale”. O parte dintre ele, odată transcrise, s-au tipărit în reviste, în „România literară”, „Convorbiri literare”, „Revista română” și „Cronica veche”. Distinsul autor a inclus în copertile cărții și zicerile dintr-o serie de filme portret de televiziune, consacrate unor personalități ale culturii românești, ca Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Grigore Vieru și Alexandru Zub. Între cei intervievați se numără și unii prelați ai Bisericii Ortodoxe, precum Părintele Mitropolit Teofan al Moldovei, care vorbește despre tainele monahismului, provocările de astăzi ale Bisericii, jertfelnicia preoților tineri ce-și cultivă și onorează constant vocația de păstori duhovnicești, despre menirea esențială a Bisericii, care înseamnă Liturghie, cuvânt, propovăduire a valorilor evanghelice și stăruința de a-i convinge pe credincioși să trăiască în duhul acesteia, opera de caritate etc. În debutul interviului cu Părintele Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos, interviu în care este subliniat faptul că, odată cu trecerea timpului, acesta descoperă în satul său amprentele celor mai multe dintre activitățile ce le desfășoară astăzi ca păstor în scaunul de ierarh, Părintele marchează diferența dintre *interviu*, care, astăzi este perceput mai mult ca o formă de dezvăluire a unor aspecte mai puțin cunoscute, sau interpretări ale unor fapte la ordinea zilei și convorbire, care constituie un act mult mai profund, act de dăruire și comuniune și un act de prezent continuu în spiritualitate și cultură, care de fapt sunt notele dominante ale vieții noastre.

Constantin Hrehor, un alt păstor de suflete dintr-un sat „al sacralității românești”, Sucevița, preot de vocație, dar și – în viziunea autorului volumului – meșter al slovei, al liniei, poet remarcabil, autor a mai multor cărți de poezie bine primite de public și de critică, publicist cu vervă, socotește că dialogul, taifasul, reprezintă calea de a ajunge la adevăr și mai ales la lumina adevărului (p. 220). El mărturisește că „scrisul l-a salvat” (p. 220) și face referire, printre altele, la însemnătatea cuvântului frumos întrupat, meșteșugit, șlefuit, plin de miez, dar și cu veșmânt expresiv (p. 224).

Aducem în atenție un alt dialog, cel cu regretatul profesor universitar Constantin Ciopraga, critic și istoric literar român, poet,

memorialist, profesor universitar, scriitor, membru de onoare al Academiei Române. La finele convorbirii, vrednicul de pomenire profesor Constantin Ciopraga, încercând să răspundă la întrebarea: „N-are nici o însemnătate și felul cum îți rânduiești viața?”, menționează câteva butade antologice, care ne amintesc și de exortația latinilor *Carpe diem!* („Fructifică ziua”): „N-aș vrea să fiu prea grav, pentru că gravitatea repugnă multora. Dar este bine, cred, din experiența ce mi-a fost dată de cele două universități urmate, să urmăresc legile vieții, fără a impieta asupra moderației, asupra regulilor și ritmurilor. Fără abuzuri, fără excese. Personal am văzut în muncă – acesta e răspunsul pe care vreau să-l dau – forma de a privi lucrurile cu încredere, cu certitudine. Într-o zi facem mai mult, în alta mai puțin. Nu mi-am început niciodată ziua fără o mică retrospecție a zilei precedente. Nu am încheiat niciodată ziua fără o rugăciune, cum obișnuiesc să o pornesc dimineața. O rugăciune față de Cel care ne are în puterea Lui și de voia Căruia depinde și întreaga noastră creativitate ceea ce putem făptui. Viața trăită cu seriozitate, cu măsură, cu ritm productiv este o formă de fericire. Am fost întrebat odată cum înțeleg fericirea. Simplu. La masa mea de lucru să cadă o rază de soare. Dacă sub incidența acestei raze am scris zece-cincisprezece rânduri bune, frumoase, care să-mi placă și peste un an și peste mai mulți, atunci ziua aceea nu a fost pierdută” (p. 98).

Printre interlocutori se numără și domnul profesor universitar Emilian Popescu, membru de onoare al Academiei Române, părintele profesor universitar Nicolae Achimescu, domnul profesor Vitalie Belousov care face parte din tagma inventatorilor români, domnul Adrian Marino, profesorii universitari Dimitrie Vatamaniuc, Liviu Leonte și Elvira Sorohan, scriitorul Ștefan Oprea și poetul și publicistul Nicolae Turtureanu.

Chiar dacă lista celor intervievați este lungă, noi asigurăm cititorul că toți cei care, într-un fel sau altul, au intrat în dialog cu autorul, sunt adevărate personalități ale culturii românești. Orice cititor de bună credință poate lesne realiza că volumul de față este un adevărat festin duhovnicesc pentru oamenii însetați de cultură, istorie și spiritualitate creștină.

Având în vedere toate cele concatenate mai sus, nouă nu ne rămâne decât să îl felicităm pe ilustrul autor și să recomandăm

cartea cu deosebită căldură, având certitudinea că va fi tuturor de mare folos atât pe plan academic, cât și pe plan duhovnicesc.

Mulțumim lui Dumnezeu atât pentru apariția acestei cărți, cât și pentru că a dăruit urbei noastre o asemenea personalitate marcantă, în persoana domnului Grigore Ilisei.

De asemenea, nutrim nădejdea că dorința autorului de a duce la bun sfârșit pregătirea pentru altele câteva zeci de dialoguri de la „Oleacă de taifas” și „Divanuri duminicale” se va concretiza cât mai curând spre bucuria și folosul celor care doresc să urce pe piscurile cunoașterii, în general, dar și a celor care aspiră să atingă culmile desăvârșirii în credință, căci vor descoperi alte modele demne de urmat.

**Pr. asist. cerc. dr. Liviu PETCU,
Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Dumitru Stăniloae” din Iași**